

Volby u sousedů - pravice vítězí, ale...

27.října 2005 Ladislav Mrklas

Nesocialistická opozice v sousedním Německu a Polsku vyhrála volby. Její vítězství však kalí mnoho negativních souvislostí. Letošní volby do německého Bundestagu jsou totiž přelomové. Poprvé od roku 1949 musí nevyhnutelně vládnout levo-pravý splepenec. Jinou variantu totiž výsledky neumožňují.

Předsedkyně CDU Angela Merkelová tak sice nejspíše usedne do vytouženého křesla kancléřky, avšak bude muset vládnout v koalici s SPD, proti které několik let tvrdě útočila.

Schröder, Merkelová, Kirchhoff, Stoiber, Westerwelle

Do těchto pěti jmen se dají shrnout příčiny těsného vítězství CDU/CSU.

Schröder proto, že dokázal nemožné. Sázka na něj přinesla SPD za tři a půl měsíce stažení náskoku CDU z téměř dvaceti na jedno jediné procento. Že si přitom Schröder pomáhal brutálním populismem a apelem na nejspodnější lidské pudy (viz jeho výrok: „Přece nemůže špičkový manažer platit stejné daně jako uklízečka.“), může vyvolat pohrdání, ale to je asi tak všechno.

Angela Merkelová na sobě za poslední rok neuvěřitelně zapracovala. Jenže na mediálního mága Schrödera to nestačilo. Jak jinak si vysvětlit schizofrenii voličů, kteří změnu chtěli, neboť měli dost rudo-zelené koalice, ale zároveň nechtěli, protože za kancléře si stále přáli právě Schrödera? Díky úspěchům CDU v zemských volbách vyrostli Merkelové zdatní soupeři ve vlastní straně v podobě ambiciózních zemských premiérů. Merkelová tak musela neustále dokazovat, že je lepší předsedkyní, než by byli oni. A přitom tlumit triumfalistické nálady uvnitř strany.

Profesor Kirchhoff je předním německým ekonomickým expertem. Když si jej Merkelová brala do svého týmu, jistě netušila, že právě on bude jedním z hlavních viníků propadu CDU. Kirchhoff pustil do éteru informaci, že CDU zvažuje zavedení rovné daně z příjmu ve výši 25 %. Přidejme deklarovaný úmysl CDU navýšit o dvě procenta DPH a vzniká smrtící volební koktejl.

Výsledku křesťanskodemokratické aliance příliš nepomohl ani bavorský premiér Stoiber. Jednak proto, že v kampani prohlásil, že o výsledku nemohou rozhodovat frustrovaní Němci z bývalé NDR. Reakce „Ossis“ na sebe nenechala čekat. A za druhé tím, že CSU oproti posledním volbám sama

ztratila deset procent. Jaký podíl na tom má fakt, že Merkelová je žena, evangelička, podruhé vdaná a bezdětná a ještě z východu, těžko přesně říci.

Konečně, liberální FDP, vedená Westerwellem, způsobila svou přímočarostí v daňové oblasti přesun více než milionu voličů CDU/CSU právě k sobě. Proč chodit ke kovaříčkovi, když můžete jít za kovářem?

Drtivé vítězství polské pravice, ale...

Polské volby přinesly na první pohled obrovský triumf pravici. Na dvou prvních místech skončili liberálové z Občanské platformy (PO) a konzervativci z Práva a spravedlnosti (PiS). Obě strany navíc jasně prohlásily, že vládnout budou jediné spolu.

Už druhý pohled ale ukazuje, že tento triumf má i svůj rub. Obě strany totiž musely v kampani útočit právě na sebe navzájem. A to si ještě odmysleme, že je v měsíci následujícím po volbách, čeká další a ještě bratrovražednější souboj o křeslo prezidenta.

Je také třeba připomenout, že v polských volbách vyhrálo PiS, tedy strana, která se do čela popularity vyhoupla teprve dva dny před volbami. Předtím naopak několik let s přehledem vedla PO.

Proč v Polsku nevyhrál favorit

Příčin je pochopitelně několik. Prvním je banální konstatování, že PO nebyla dost polská. Tedy dost konzervativní, katolická, nacionalistická a sociální zároveň. A naopak byla příliš ekonomicky liberální, hodnotově svobodomyšlná a kosmopolitní.

Druhou příčinou porážky PO je její sázka na personalizaci voleb. Konkrétně pak na přitažlivost a nezkorumpovanost prezidentského kandidáta Donalda Tuska. Tato sázka měla původně šanci na úspěch, protože země byla během vlády levice zmítána korupčními skandály neuvěřitelného rozsahu. Ty vedly k drtivé porážce, až eliminaci postkomunistické levice. Jenže tím se do značné míry vyčerpaly. Stranou zájmu PO naopak šel pozitivní volební program či jasná volební témata. Namísto nich nabídli liberálové několik obecných hesel a kontroverzních nápadů, včetně rovné daně nebo zrušení horní komory parlamentu. Proti tomu PiS postavilo jasný, byť značně populistický volební program a vtisklo volbám svoji vlastní tvář.

Nejprekvapivější je ale zjištění, že daleko marketingovějším způsobem ke kampani přistoupili právě konzervativci z PiS. Ti měli výhodu startu z druhé pozice. Zvolili strategii dlouhé kampaně, rozložené do několika etap. První etapu představovaly regionální show polských popstar, kterých se jakoby

mimochodem zúčastňovali lídři strany - především Lech Kaczyński. Další etapy se nesly ve znamení útoků na problematická místa PO. PiS přitom využilo masivní reklamy v soukromých televizích a tištěných médiích. Výsledkem bylo postupné rozlamování mediálního obrazu PO. PiS v kampani neváhal použít zbraně z velmi populistického arzenálu.

A poučení pro českou pravicovou opozici?

- I zdánlivě jasně vyhrané volby se dají prohrát; stačí sebeuspokojení, podcenění soupeřů a přenechání iniciativy konkurenci.
- Kampaní se dají vyhrát i beznadějné volby; postačí k tomu eliminace soupeřových a zdůraznění vlastních výhod.
- Rovná daň je příliš komplikované a ve volební kampani těžko vysvětlitelné téma, a navíc laciný terč pro konkurenci.

Německo: Angela Merkelová a Gerhard Schröder

Polsko: Donald Tusk a Lech Kaczyński